

Автор статті:

Вероніка Бех,

студентка

спеціальності «Соціальна робота»

Науковий керівник:

Зоя Залібовська-Ільницька,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальних технологій

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД НЕБЛАГОПОЛУЧНОЇ СІМ'Ї

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства благополуччя сім'ї стає вагомим показником добробуту родини. Дослідження науковців у соціально-педагогічній сфері показують значні погіршення у формуванні та функціонуванні сімей, збільшення кількості неблагополучних сімей. Діяльність працівників соціальної сфери спрямована на створення соціальних умов для задоволення законних інтересів сімей. Соціально-педагогічний супровід, як вид роботи соціального працівника, сприяє сім'ї успішного інтегрування в суспільство.

Згідно статистики у складних життєвих обставинах у 2014 році перебувало 103 156 сімей, де утримувалося 202 212 дітей, тобто 2,5% всі дітей в країні. Соціальним супроводом центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у 2014 р. було охоплено лише 24% від загального числа сімей, які перебували на обліку і потребували допомоги. Відповідно, 78 853 сім'ї (76%) та 149 782 (74%) залишилися поза увагою державних структур [2, с. 91].

Зазначимо, що соціальний супровід є формою соціальної підтримки та передбачає надання конкретній особі чи сім'ї комплексу соціальних послуг. Метою соціального супроводу є подолання життєвих труднощів, мінімізація негативних наслідків чи навіть повне розв'язання проблем сім'ї

Аналіз наукових досліджень. Науковці у своїх дослідженнях зосереджували увагу на соціально-педагогічному супроводі неблагополучних сімей: О. Безпалько, З. Зайцева, А. Капська, Л. Коваль, С. Коляденко, Н. Павлик, Н. Сейко, Т. Шелягта ін.

Однозначно, неблагополучним сім'ям потрібна допомога, як і з боку держави, так і з боку соціального педагога. Соціально-педагогічний супровід з даною категорією сімей буде визначатися специфікою неблагополучних сімей як основного об'єкта соціальної роботи.

Аналіз соціально-педагогічної літератури дає підстави констатувати, що в теорії і практиці накопичено певний досвід роботи з неблагополучною сім'єю. Проте залишається недостатньо розробленою проблема здійснення соціально-педагогічного супроводу неблагополучної сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Причини сімейного неблагополуччя можуть бути різні: алкоголізм, наркоманія членів сім'ї, аморальний спосіб життя батьків; конфлікти між батьками, батьками і дітьми; відсутність одного із батьків (неповна сім'я); серйозні помилки та прорахунки у вихованні, які допускаються батьками через низьку педагогічну культури та неосвіченість і т.д. Визначення неблагополуччя сім'ї дається через оцінку вихованого впливу сімейного оточення на дитину, рівня виконання батьками своїх батьківських обов'язків [1, с. 82].

Вивчення наукової літератури [1, 6, 35] дозволяє виокремити наступні типи неблагополучних сімей: псевдоблагополучна, неповна, конфліктна, аморальна, криміногенна, дистанційна.

Схематично зобразимо типи неблагополучних сімей (див. рис. 1).

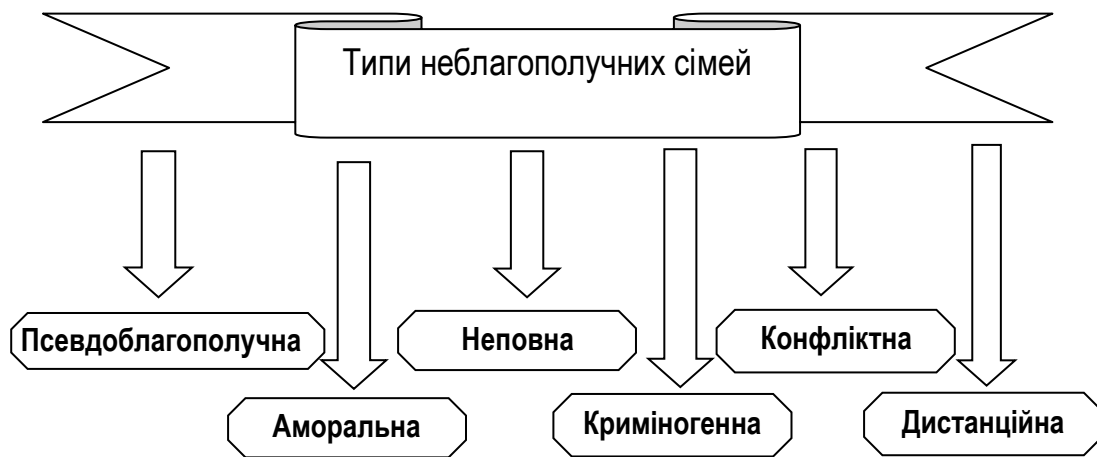

Рис. 1. Типи неблагополучних сімей

Неблагополучні сім'ї в першу чергу потребують соціальної підтримки та супроводу. Здійсненням соціально-педагогічного супроводу з даною категорії сімей займається фахівець із соціальної роботи — соціальний педагог.

Головною особливістю соціально-педагогічного супроводу є те, що він: спрямований на захист прав дитини у сім'ї; має превентивно-профілактичний характер; здійснюється як опосередковано (через дитину, у разі відмови батьків від співпраці з суб'єктами соціально-педагогічного супроводу), так і безпосередньо (за згодою членів сім'ї або за їх особистим зверненням) протягом усього часу перебування дитини в конкретному навчальному закладі [2, с. 98].

Кожна неблагополучна сім'я дуже своєрідна, зі своїми конкретними проблемами і відповідно, індивідуальним підходом. Тобто, окремо для кожного типу неблагополучної сім'ї при здійсненні соціально-педагогічного супроводу соціальний працівник використовує різноманітні методи та форми.

На нашу думку, важливими методами у роботі з неблагополучними сім'ями є такі методи як вправління в процесі якого в особистості формуються необхідні навички, уміння, звички, способи поведінки; ігрова терапія — метод корекції емоційних та поведінкових розладів у дітей шляхом залучення їх до різноманітних ігрових ситуацій; арттерапія — метод впливу на психоемоційний та фізичний стан людини за допомогою різних видів художнього та вжиткового мистецтва; метод «рівний-рівному» — це спосіб надання та поширення достовірної інформації шляхом довірчого спілкування ровесників в межах організованої та неформальної роботи [2].

А до найважливіших форм роботи соціального педагога з неблагополучними сім'ями ми відносимо індивідуальні та групові консультації батьків із спеціалістами-науковцями, які проводяться з метою ознайомлення батьків з усіма нюансами, проблемами які можуть виникнути у вихованні дітей; організація великих свят сім'ї, проведення яких сприяє встановленню контактів сім'ї і школи, виховує у батьків і дітей гордість за свою сім'ю, породжує бажання відстоювати її честь, продовжувати кращі традиції; створення груп самодопомоги у яких можна отримати потрібну інформацію, підтримку, обмінятися певними ідеями та вибудувати свою стратегію по вирішенню проблем; проведення місячників, у яких беруть участь батьки і діти. Для батьків і дітей пропонуються сімейні естафети, концерти, де їм надається можливість виявити себе з позитивного боку [3].

Висновки. Отже, неблагополучним сім'ям потрібна допомога працівника соціальної сфери. Фахівець соціальної сфери здійснює соціально-педагогічний супровід неблагополучної сім'ї, використовує інструментарій соціально-педагогічного супроводу (форми, методи), враховуючи при цьому особливості кожної неблагополучної родини, досягає позитивних результатів щодо вирішення проблемних питань.

Використана література:

- 1.Безпалько О. В. Соціальна педагогіка : схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. заклад.] / О. В. Безпалько — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 208 с.
- 2.Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога : навч. посіб. для ВНЗ / Л. М. Завацька. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. — 240 с.
- 3.Зберегти сім'ю, соціальна робота з родинами, які опинилися у складних життєвих обставинах / [автори-упоряд. : О. М. Мороз, Г. І. Постолюк, Т. В. Семигіна, О. С Шепіленко]. — К. : ЕКМО, 2008. — 160 с.